

Každý Brňan vyhodí ročně zhruba 37,4 kilo potravin do popelnice. Výzkumníci hledali způsob, jak plýtvání zamezit a popelnicím ulehčit

Praha 13. 1. 2023

Zejména v rozvinutější části světa je stále větším problémem plýtvání potravinami. Z velké části za to může špatná informovanost o vlastní spotřebě. Lidé si plýtvání často neuvědomují a ani netuší, kolik jídla a peněz měsíčně vyhodí. Takovéto chování se stává čím dál větším problémem, a kromě jiného zatěžuje ekonomicky i zajištění odpadového hospodářství. To pak dopadá na rozpočty a rozvoj měst, obcí i celých regionů. Experti v Brně si proto na tuto problematiku posvětili a snažili se najít řešení, jež by pomohlo plýtvání zamezit. Projekt podpořila Technologická agentura ČR (TA ČR) v Programu ÉTA.

Odborníci z Mendelovy univerzity v Brně se spolu s kolegy z GREEN Solution s.r.o. a SAKO Brno, a.s. soustředili zejména na hodnocení vlivů na spotřební chování domácností a účinné metody, jak jejich chování ovlivnit. Výzkum, který skončil v květnu loňského roku, postavili na tom, že pokud člověku ukážeme důsledky jeho chování, kterého si mnohdy ani neuvědomuje, přimějeme ho ke změně vlastního přístupu k dané věci.

„Nosná myšlenka našeho projektu byla, že lidé si plýtvání neuvědomují a ani netuší kolik jídla vyplývají a kolik peněz takto vyhodí. Předpokládáme ale, že pokud by lidé tyto informace měli, své chování by mohli změnit. Je tedy třeba ukázat realitu plýtvání se všemi ekonomickými a environmentálními dopady,“ uvedla Lea Kubíčková z Mendelovy univerzity v Brně.

Experiment určil, jak přesnou mají domácnosti představu o tom, kolik a jaký odpad produkují a jak se jejich představy liší od skutečnosti. Řešitelé projektu posuzovali, která z metod působení na domácnosti přináší největší efekt pro změnu jejich chování při přiměřených nákladech.

„Jde o to, změnit uvažování lidí takovým způsobem, který se vyplatí i z hlediska nákladů, které do něj například města, obce či kraje vloží. Přínosy jsou v získání spolehlivých dat, kvantifikaci přímých dopadů intervence, publicitě a dostupnosti těchto postupů, což může významně pomoci řízení v oblasti odpadového hospodářství. Podobný úkol dosud nikdo neřešil, a to nejen v České republice,“ uvedl Petr Konvalinka, předseda Technologické agentury ČR.

Výzkumníci se vypořádali s hned několika překážkami, které se v této oblasti vyskytují. Přesto, že se problémům s odpady věnuje poměrně velká pozornost, dostupnost dat o plýtvání s potravinami je značně omezená, pojmově neurčitá, a to i v odborné literatuře. *„Izolovanost a obtížná srovnatelnost již existujících výzkumů je velkou komplikací pro jejich využitelnost při řízení odpadového*

Mgr. Veronika Dostálová

tisková mluvčí TA ČR

T: 721 588 025, E: veronika.dostalova@tacr.cz

hospodářství. A konečně aktivity Evropské unie jsou zaměřené na obecné budování povědomí u obyvatel, neexistuje však měření jejich efektivity pro dosažení cíle, kterým je například snížení plýtvání potravinami do roku 2030 o jednu polovinu,” upozornila Lea Kubíčková.

Základní kostrou výzkumu byl experiment zaměřený na chování domácností – hlavním cílem bylo zjistit, kolik skutečně vyplývají potravin brněnské domácnosti a zda (a pokud ano, tak jak?) se domácnosti dají ovlivnit, aby jídlem plýtvaly méně. Proto bylo nejprve třeba zjistit, kolik skutečně potravin domácnosti vyplývají. Celý jeden rok byl v každém ročním období (aby byl eliminován vliv sezónnosti na plýtvání potravinami) svezen směsný komunální odpad z celkem 900 brněnských domácností (300 z venkovské zástavby, 300 z vilových městských domů a 300 ze sídlišť). Ten byl vždy za stovky domácností postupně rozebrán a byla zvážena potravinová složka směsného komunálního odpadu (SKO) podle předem stanovené metodiky. Získaná data přinesla velmi přesný obrázek o struktuře a objemu vyplývaných potravin, a to zejména na sídlištích, kde domácnosti neměly jinou možnost, kam potraviny vyhodit (například kompostování či zkrmení domácím zvířatům), než SKO.

Rozbory komunálního odpadu v 900 brněnských domácnostech přinesly velmi zajímavá data. Obyvatel Brna vyhodí v průměru ročně do popelnice 37,4 kilogramů potravin. Nejvíce plýtvají potravinami lidé na sídlišti, konkrétně jde o 53,6 kilogramů na osobu a rok. Biologický odpad přitom ročně tvoří 48,81 procenta SKO. Po intervencích došlo ke snížení v průměru o 11 procent. Přepočteno na obyvatele, v SKO skončilo 33,3 kilogramu potravinového odpadu za rok.

V druhém roce projektu pak výzkumníci na vybrané skupiny domácností aktivně působili prostřednictvím různých vybraných intervenčních postupů, přičemž stále pozorovali i kontrolní skupinu bez působení. Intervence probíhaly například formou plakátů, samolepek, videí, ale také workshopů nebo jiným způsobem kampaně. Současně stále pokračovaly rozbory SKO, které v průběhu intervencí zaznamenaly pokles objemu vyplývaných potravin ve sledovaných lokalitách průměrně o 11 %.

V posledním roce projektu se na domácnosti cíleně nepůsobilo, avšak stále probíhala měření, která měla za cíl zjistit, zda a jak dlouho, přetrvává efekt kampaní.

Podstatnou částí projektu bylo vyhodnocení účinnosti dosud užívaných nástrojů uplatňovaných orgány veřejné správy, například obecně cílených kampaní typu informační letáky, doporučení, plakáty a podobně. Takové hodnocení dosud chybělo, a to pro vysokou obtížnost jeho uskutečnění.

Výsledkem projektu byla zpracovaná metodika návodných postupů a procesů pro územně samosprávné celky, která by jim měla usnadnit zavádění behaviorálních metod do jejich plánů odpadového hospodářství. Využít ji mohou pro účinnou komunikační kampaň v oblasti redukce

Mgr. Veronika Dostálová

tisková mluvčí TA ČR

T: 721 588 025, E: veronika.dostalova@tacr.cz

plýtvání potravinami v domácnostech. K těm prvním, kdo s ní začnou pracovat jsou aplikační garanti projektu – Jihomoravský kraj, Ministerstvo životního prostředí a Ministerstvo zemědělství.

Kontakt:

doc. Ing. et. Ing. Lea Kubíčková, Ph.D.

Mendelova univerzita v Brně / Provozně ekonomická fakulta

Tel.: +420545132323

Mobil: +420724084073

E-mail: lea@mendelu.cz

Mgr. Veronika Dostálová

tisková mluvčí TA ČR

T: 721 588 025, E: veronika.dostalova@tacr.cz